
АНАЛИЗ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ОПИТ В ПРИВЛИЧАНЕТО НА ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ

Ст. преп. Гюлбахор Абдусатаровна Каримова¹

Андижански селскостопански институт,
катедра „Счетоводство и одит“

Резюме: Статията разглежда чуждестранния опит за привличане на чуждестранни инвестиции по примера на страните, които най-успешно привличат чуждестранни инвестиции и в същото време са основни инвеститори в икономиката на Република Узбекистан, и политиката за привличане на чуждестранни инвестиции в Република Узбекистан. Анализирани са нормативни актове, касаещи свободните икономически зони като способ за привличане на чуждестранни инвестиции в Република Узбекистан. Извършен е сравнителен анализ на ефективността на инвестиционната политика и нейните характеристики в различните страни.

Ключови думи: инвестиции, чуждестранни инвестиции, данъчни привилегии, финансови стимули, чуждестранен инвеститор, инвестиционен климат, специални икономически зони, заварено положение, инвестиционна политика.

JEL: F21.

* * *

Известно е, че чуждестранните инвестиции играят важна роля в икономическото развитие както на развитите, така и на развиващите се страни. До неотдавна много хора смятаха, че чуждестранните инвестиции целят да „завладеят“ националната икономика и да ограбят част от националното богатство. През 80-те и 90-те години инвестициите се разглеждаха като основен начин за интегриране на държавите в световната икономика. Страните започнаха да приемат политики за активно привличане на инвестиции от чужбина, след като беше уста-

---

¹ E-mail: gulbahoruzb@yahoo.com

новено, че притокът на чуждестранен капитал се влияе главно от следните фактори:

- Политическа стабилност в държавата;
- Макроикономическа политика;
- Ниво на инфраструктурно развитие;
- Динамика на обменния курс на националната валута;
- Размер на вътрешния пазар;
- Данъчни и други облекчения, а така също и някои други фактори, които определят привлекателността на инвестиционния климат в страната.

Чуждестранният опит сочи, че редица държави полагат значителни усилия за подобряване на инвестиционния климат и привличане на чуждестранни капитали чрез различни мерки. Ще се спрем на някои от тези мерки:

- Опростяване на процедурата за регистриране на инвестицията (на принципа „едно гише“). Например според класацията „Правене на бизнес“ на Световната банка за 2014 г. Сингапур е на първо място по облекчени условия за развиване на търговска дейност. В тази страна регистрацията на фирма може да се направи по интернет и отнема от няколко часа до три дни.

- Разрешение за притежание на частна собственост от чуждестранни инвеститори. След 90-те години в Китай започнаха да се появяват фирми, които се притежават изцяло от чуждестранни инвеститори – нещо, което не можеше да се види в тази страна преди това.

- Данъчни облекчения и данъчни ваканции;
- Въвеждане на клауза за „заварено положение“, която да защитава интересите на чуждестранните инвеститори при приемане на неблагоприятни за тях законодателни промени.

- Въвеждане на ускорена амортизация.
- Съществуваща законодателна рамка, която защитава интересите и очакваните приходи на чуждестранните инвеститори.

Всяка държава може да определи реда и правилата за инвестиране в законодателни актове, с цел да защити интересите на чуждестранните инвеститори и да стимулира по-нататъшен приток на чуждестранен капитал. Но, както знаем, в развитите страни няма специални закони за чуждестранните инвеститори, тъй като чуждестранните инвеститори и местните инвеститори имат равни права за извършване на търговска дейност. През 1946 г. **Япония** прие Закон за чуждестранните инвестиции, който по-късно беше отменен. През 1973 г. и **Канада** прие Закон за чуждестранните инвестиции, който по-късно бе изменен и допълнен от Закон за инвестициите.

За разлика от развитите страни, в развиващите се страни и страните с икономики в преход се примат законови рамки, които защитават интересите на чуждестранните инвеститори и им предоставят специални стимули за осъществяване на търговска дейност. Според класификацията на ЮНКТАД съществуват 3 групи ползи за чуждестранните инвеститори:

1) Данъчни (фискални) ползи, в т.ч. данъчни облекчения и ваканции, инвестиционни отстъпки, данъчен кредит, ускорена амортизация, инвестиционни субсидии и освобождаване от мита. **Индия** е въвела петгодишна „данъчна ваканция“ за фирми, работещи в секторите транспортна инфраструктура, водоснабдяване и пречистване на води. В **Австралия** не се облагат с мита стоки, които не се произвеждат на вътрешния пазар.

2) Финансови ползи. Те включват субсидии, кредити и *subsidies, loans, guaranteed loans*.

3) Други (нефинансови) ползи – развитие на транспортни, комуникационни и др. инфраструктури; създаване на свободни икономически зони; специални правителствени програми за чуждестранни инвеститори; протекционистки политики за защита на инвеститорите от вносни продукти и др. В **Казахстан** една от мерките за привличане на чуждестранни инвестиции е създаването на специални икономически зони. В републиката има 10 специални икономически зони – „Астана – нов град“, „Пристанище Актау“, парк „Алатау“, Информационно-технологичен парк, Онтустик, Национален промишлен петроло-химичен технологичен парк, Бурабай, Сарярка, Коргос – Източна порта, Павлодар и „Тараз“. Всички фирми в тези свободни икономически зони се ползват от стандартен пакет преференции: освобождаване от корпоративен данък (данък печалба), данък върху земята и данък върху недвижимите имоти, както и от такси за ползване на земя за срок не по-дълъг от 10 години от датата на разпределение на парцела. Стоките, които се използват в производството на територията на тези свободни икономически зони (изброени в одобрен от правителството списък), не се облагат с ДДС.

Във всички страни се използва една или друга форма на стимули за привличане на чуждестранни инвестиции. Може да се каже обаче, че развитите страни предпочитат финансовите стимули, докато развиващите се страни и страните с икономики в преход често използват данъчни стимули за привличане на чуждестранен капитал. Всяка държава прилага тези мерки в зависимост от конкретната икономическа и политическа ситуация, стратегическите си цели, наличието на финансови ресурси и т.н. Преди да разгледаме по-подробно опита на страните, които най-

успешно привличат чуждестранни инвестиции, е препоръчително да опишем инвестиционната активност в Република Узбекистан.

В годините от обявяването на своята независимост Република **Узбекистан** предприе икономически реформи за преход към пазарна икономика и положи усилия за привличане на чуждестранни инвестиции в икономиката на страната. Може да се отбележи, че Узбекистан има благоприятни условия и фактори за развитие на бизнеса. Обемът на чуждестранните инвестиции в икономиката на Узбекистан през 2017 г. възлиза на около 2,4 млрд. долара (Gazeta.uz, 2018).

В Узбекистан е създадена система от нормативни документи, която да осигури привличането на чуждестранни инвестиции и защитата на правата както на местните, така и на чуждестранните инвеститори. Основните закони и нормативни документи са законите „За инвестиционната дейност“, „За чуждестранните инвестиции“, „За гаранциите и мерките за защита на правата на чуждестранните инвеститори“, „За фалита“, „За защита на правата на инвеститорите на пазара на ценни книжа“, „За споразумението за разделение на производството“. Наред с тези документи бяха приети и редица укази на президента на Република Узбекистан и постановления на Министерския съвет на Република Узбекистан.

В момента се разработва проект за Инвестиционен кодекс, който ще улесни значително инвестиционния процес, ще позволи да се определят ясни гаранции за сигурността на инвестициите, ще направи Узбекистан по-привлекателен за инвеститорите и ще подобри условията за облагане с данъци, отпускане на заеми и предоставяне на привилегии и преференции на инвеститорите.

Предлагат се следните нововъведения в областта на инвестициите:

1. Преразглеждане на основни концепции в областта на инвестиционната дейност (като „инвестиция“, „инвеститор“ и т.н.), които понастоящем са дефинирани в Закона за инвестиционната дейност;

2. Въвеждане на единен правен режим както за местните, така и за чуждестранните инвеститори;

3. Въвеждане на нови гаранции срещу дискриминация и неблагоприятни промени в законодателството;

4. Приемане на нововъведения като:

- инвеститорска виза;

- инвестиционен заем;

- инвестиционен данъчен кредит;

- инвестиционни субсидии;

- ревизирани условия за отдаване на концесии и сключване на договори за съвместно производство (ДСП);

- чуждестранна инвестиция;
- допълнителни гаранции за чуждестранните инвеститори (Investment code project, 2017).

За чуждестранните инвеститори Узбекистан е привлекателен със своите трудолюбиви и гостоприемни хора, удобно географско положение и изобилието на природни ресурси.

Узбекистан се нарежда на 11-то място в света по производство на природен газ, на трето място в износа и на шесто място в производството на памук, на седмо място по залежи на уран (4% от световните залежи на уран). Освен това Узбекистан е на четвърто място по залежи и на девето по производство на злато.

Съгласно Закона за чуждестранните инвестиции на Република Узбекистан, чуждестранните инвеститори могат да извършват инвестиции на територията на Република Узбекистан чрез:

1. Участие с дялове в основния капитал и други активи на търговски дружества и партньорства, банки, застрахователни компании и други предприятия, създадени съвместно с юридически и/или физически лица от Република Узбекистан;

2. Създаване и развитие на търговски дружества и партньорства, банки, застрахователни организации и други предприятия, изцяло притежавани от чуждестранни инвеститори;

3. Инвестиране в права върху интелектуална собственост, включително авторски права, патенти, търговски марки, полезни модели, промишлени дизайни, търговски марки и ноу-хау и репутация;

4. Придобиване на концесии, включително концесии за проучване, разработване, добив или използване на природни ресурси;

5. Придобиване на собственост върху търговски обекти, жилищни сгради заедно със земята, на която са построени, както и право на собственост и ползване (включително и арендуване) на земя и природни ресурси.

6. Разрешителни за търсене, проучване на депозити и добив на изкопаеми минерали въз основа на договори за съвместно производство (Law „On foreign investments”, 1998).

Законът „За гаранциите и мерките за защита на правата на чуждестранните инвеститори“ дава следните гаранции на чуждестранните инвеститори:

1. Държавата гарантира и защитава правата на чуждестранните инвеститори;
2. Гаранция срещу национализация;
3. Гаранция срещу реквизиция, освен в случаи на природни бедствия, промишлени аварии, епидемии и епизоотии;

4. Гаранция за разполагаемост на капитала;
5. Гаранция за репатриация на печалби;
6. Гаранция за репатриация на инвестиционния капитал при преустановяване на инвестиционната дейност (Law „On guarantees and measures of protection of rights of foreign investors”, 1998).

С цел създаване на най-благоприятни условия за привличане на инвестиции и най-вече на преки чуждестранни инвестиции, въз основа на проучване на най-добрите практики на водещи индустриализирани страни по света, бяха създадени 17 свободни икономически зони (СИЗ), като например „Навой“, „Агрен“, „Джизак“, „Козансо“, „Гиждуван“, „Хазарасп“, „Нукус Фарм“, „Зомин Фарм“, „Косонсой Фарм“, „Паркент Фарм“ и др.

Операторите в СИЗ са освободени от данък върху земята, данък върху имуществото на юридически лица, данък за подобряване и развитие на социалната инфраструктура, митнически сборове върху оборудване, суровини, компоненти и компоненти, внесени за собствени производствени нужди, и митнически такси за строителни материали (Decree of the President, 2008).

От анализа на инвестиционната политика на Република Узбекистан ясно личи, че основните цели на правителството са да повиши инвестиционната привлекателност на страната и да стимулира притока на чуждестранни инвестиции.

Въпреки че опитите за подобряване на инвестиционния климат и привличане на чуждестранни инвестиции в страната дават резултати, в Република Узбекистан може да се приложи световният опит за създаване на още по-добра инвестиционна среда. За целта е необходимо да се анализират методите и инструментите за привличане на чуждестранни инвестиции, използвани в други страни и най-вече в онези страни, които активно привличат инвестиции и в същото време са основни инвеститори в икономиката на Република Узбекистан.

От развиващите се страни **Китай** е показателен пример за икономика, която постига успехи в привличането на чуждестранни инвестиции. В резултат на правителствената политика за стимулиране на чуждестранните инвестиции през последното десетилетие в Китай са привлечени около 25% от всички инвестиции в развиващите се страни. Обемът на преките чуждестранни инвестиции в икономиката на Китай през 2014 г. възлиза на 128 млрд. долара (Katasonov, V. 2016).

Правителството на Китай взе решение да се привличат само чуждестранни инвестиции, които са ефективни, пестят ресурси и опазват

околната среда. В тази връзка е уместно да очертаем следните характеристики, които стимулират притока на чуждестранни инвестиции:

1) Китайското правителство гарантира икономическата и политическата стабилност на страната. Икономическата политика на държавата е предвидима и последователна.

2) За чуждестранните инвеститори е създаден поетапен достъп до всички региони на страната, до нови отрасли и сфери на националната икономика.

3) Правителството повишава нивото на разнообразие от форми на собственост на чуждестранните инвеститори. В началото на реформите основната форма за привличане на чуждестранни инвестиции бяха съвместни предприятия с чуждестранни партньори. От 90-те години на 20-ти век в страната започнаха да се регистрират предприятия, принадлежащи изцяло на чуждестранни инвеститори. През 2001 г. Китай стана официален член на СТО. Присъединяването към СТО предостави възможността, в Китай да се правят инвестиции чрез сливания и придобивания – инвестиционен модел, който дотогава не беше възможен в тази страна. Друга форма е концесията, предоставена на чуждестранно дружество за изграждането и експлоатацията на инфраструктурни съоръжения. Преди присъединяването на Китай към СТО тази форма беше възможна само с държавни гаранции за инвеститорите, а сега финансовите рискове се поемат от търговски банки (Berger, 2004).

4) Държавата по всякакъв начин подкрепя процеса на привличане на чуждестранни инвестиции. През 80-те и 90-те години държавата предостави редица преференции за чуждестранните инвеститори, с цел да ускори ръста на чуждестранните инвестиции. Тези привилегии включват специални привилегии и данъчни облекчения, като например по-нисък данък върху печалбата и данъчни ваканции (Elizavetin, 2004).

5) Чуждестранните инвестиции са концентрирани в региони, които са по-значими както за държавата, така и за чуждестранните инвеститори. През 1980 г. бяха създадени четири специални икономически зони (СИЗ): Шенжен, Шанту, Жухай (провинция Гуангдонг) и Ксиамен (провинция Фуджиан). Основната цел на тези СИЗ беше привличането и използването на чуждестранни инвестиции. Ръководството на СИЗ предостави специални преференции за фирмите на чуждестранни инвеститори. През 1984 г. в Китай бяха създадени още 14 СИЗ: в градовете Далиан, Цинхаундао, Тянжин, Янтай, Кингдао, Лянюнган, Нантонг, Шанхай, Нингбо, Уенжоу, Фуджоу, Гуанджоу, Джандзян и Бейхай (Technokonsalt, 2000).

6) Тези СИЗ имат децентрализирано управление с цел да се подпомогне привличането на чуждестранни инвестиции е децентрализира-

на. Осигурени са икономическа независимост на ръководните органи на СИЗ при решаването на икономически проблеми и гъвкава система за управлението на зоните. Управлението на СИЗ е в ресора на отдела по въпросите на СИЗ към Държавния съвет на Китайската Народна Република (Karlusov, 2004).

7) Правителството на Китай редовно следи постиганите икономически резултати, за да стимулира привличането на чуждестранни инвестиции.

8) Китай има добра регулаторна и правна рамка. Китайското правителство прие пакет от законодателни актове, регулиращи привличането на чуждестранни инвестиции и функционирането на предприятията с тяхното участие. Този пакет съдържа около 20 закона и редица наредби и правилници, като най-старият от тези законодателни актове – Закон на Китайската Народна Република „За предприятията с чуждестранна капитализация“ – е приет през 1986 г.

Въпреки положителните икономически резултати, до 1996 г. населението на **Южна Корея** се противопоставяше на привличането на чуждестранни инвестиции. Самите хора бяха против това, чуждестранни инвеститори да управляват корейски фирми и да навлизат на корейския вътрешен пазар. През 1998 г. бе приет нов закон за насърчаване на чуждестранните инвестиции. След приемането на закона бяха предприети редица мерки за либерализиране на бизнеса. Въведена бе опростена система за обработка на чуждестранни инвестиции и беше създадена система за обслужване на едно гише.

Южнокорейското правителство положи следните усилия за привличане на чуждестранни инвестиции:

1. За да се подобри правната среда на инвестиционните дейности, бяха приети редица промени в административното и трудовото законодателство. Правителството на Южна Корея сключи редица международни споразумения за защита интересите на чуждестранните инвеститори. Чуждестранните инвеститори получиха правото на справедливо отношение от страна на държавата, като например правото на компенсация на отговорността за несъществени нарушения в началния етап на дейността на новосъздадени предприятия.

2. Приета беше нова данъчна политика, която да стимулира ръста на ПЧИ в Южна Корея. Промените в данъчната политика по отношение на чуждестранните инвеститори включваха: намаляване на данъка върху печалбата и местния данък за юридически лица, намаляване на наемната цена на държавната собственост, увеличаване на максималния лизингов срок от 20 на 50 години (Gil Kyun Suk, 2004).

3. Създаването на зони за свободна търговия (безмитни зони) е друго средство за привличане на чуждестранни инвестиции. През 1970 г. такива зони бяха създадени в градовете Масан и Иксан. След 1998 г. такива зони се създават във всички региони на страната. Тези зони се характеризират с ниски данъчни ставки, предоставяне на помощ при закупуване на оборудване и възстановяване на строителни разходи. В ЗСТ няма ограничения за износа и вноса на стоки и услуги.

4. През 2001 г. корейското правителство напълно либерализира валутния пазар, а през 2009 г. беше представен план за неговото развитие. Бяха опростени документалните процедури, свързани с финансови трансакции, като по този начин движението на капитали стана много по-свободно.

5. За стимулирането и привличането на чуждестранни инвестиции отговарят следните органи на централната и местните власти: KOTRA – Агенция за насърчаване на търговията и инвестициите, INVEST KOREA – Асоциация за управление на инвестициите и Инвестиционен омбудсман. INVEST KOREA предлага помощ на нови чуждестранни инвеститори, които започват бизнес в Южна Корея и им предоставя съвети за по-лесно установяване на местния пазар. Инвестиционният омбудсман помага на чуждестранните инвеститори да преодолеят бюрократичните пречки и улеснява разглеждането на жалби от чуждестранни инвеститори, които се отнасят главно до митническите тарифи, данъчната политика и регулациите на пазара на труда.

Въпреки че постига успех в увеличаването на потока от преки чуждестранни инвестиции, Република Корея все още е изправена пред предизвикателството да подобри своя бизнес имидж, защото все още битува мнението, че в Корея е трудно да се прави бизнес. Трябва да се намалят бюрократичните разходи и да се промени отрицателното мнение на относно ПЧИ. В сравнение с други страни и градове в региона, като например Сингапур, Хонконг и Шанхай, може да се види, че страната се нуждае от цялостна инфраструктура за привличане на ПЧИ, като например по-масово владеене на английски език, подобряване на програмата за новите инвеститори и административна помощ за чуждестранните такива (Foreign Investment in Latin America and the Caribbean, 2006).

Инвестиционният климат в САЩ е много благоприятен. Със своя огромен пазарен потенциал САЩ останаха нетен износител на инвестиции в продължение на няколко десетилетия. От 80-те години насам Съединените щати се превърнаха в една от основните страни, които привличат чуждестранни инвестиции. Това се дължи на много фактори като например икономическата и политическата стабилност, диверсификацията на националната икономика, устойчивите темпове на икономически

растеж и международно признатата роля на националната валута. Но освен тези обективни фактори можем да добавим и следните причини:

- Голямата територия на страната също играе важна роля в притока на инвестиции, тъй като чуждестранните инвеститори имат както голям пазар на продажби в страната, така и възможност за износ в чужбина;

- Страната разполага с развита транспортна инфраструктура. САЩ разполагат с развита мрежа от летища, пристанища, пътища и железопътни линии. Страната е добре свързана с други държави по света чрез добре развитата си транспортна мрежа;

- В Съединените щати няма дискриминация за чуждестранните инвеститори. Те имат същите права за извършване на търговска дейност, каквито имат местните инвеститори;

- В слабо развитите региони на страната са създадени специални икономически зони за привличане на чуждестранни инвеститори;

- Държавните органи предоставят данъчни стимули и данъчни облекчения за чуждестранни инвеститори;

- Американската правна система се оценява като качествена, справедлива и стабилна. Това от своя страна привлича чуждестранни инвеститори, тъй като те са уверени в просперитета и развитието на бизнеса си;

- Правата на интелектуална собственост са защитени. Поради добрата защитеност на иновациите притежателите на права върху интелектуална собственост имат възможност да реализират по-големи печалби;

- В САЩ се намират много от водещите университети по света, като освен това в страната има над 4000 университета и колежи. Университетите помагат за обучението и преквалификацията на персонала на фирмите. За целта в университетите и коледжите съществуват специални програми;

- Според доклада „Doing Business 2014“ на Световната банка страната е на четвърто място, като регистрацията на фирма отнема само 5 дни;

- Министерството на търговията на САЩ създаде програмата „Инвестирайте в Америка“ (Invest in America). От 2011 г. тази програма се нарича SelectUSA. Програмата насърчава и помага за увеличаване на инвестициите в страната.

По-голямата част от чуждестранните инвестиции в САЩ са от Великобритания, Япония, Холандия, Канада, Германия и Франция, а в последно време и Индия, Южна Корея и Бразилия увеличиха обема на инвестициите си в САЩ.

Чуждестранните инвестиции в САЩ се извършват основно под формата на 1) дъщерни дружества, 2) сливания и придобивания, 3) стратегически съюзи.

Чуждестранният капитал има огромно влияние върху националната икономика на САЩ. От своя страна чуждестранните инвеститори, които са уверени в икономическата и политическата стабилност на страната и в безопасността на бизнеса и печалбите си, инвестират в различни сектори на националната икономика. Тук е уместно да отбележим, че САЩ все още са лидер в привличането на ПЧИ, които през 2012 г. достигнаха 166 милиарда щатски долара.

Според Европейското проучване за Привлекателността (European Attractiveness Survey) през 2013 г. **Русия** заема трето място по отношение на инвестиционната привлекателност (след САЩ и Китай). Трябва да се отбележи, че Русия е на първо място по привлечен чуждестранен капитал сред страните от ОНД. Русия е привлекателна за чуждестранните инвеститори благодарение на висококвалифицираните специалисти, богатите природни ресурси и големия потребителски пазар. Присъединяването на Руската Федерация към СТО през 2012 г. също имаше благоприятен ефект върху инвестиционния климат на страната.

В Русия е създадена добра регулаторна и правна рамка в областта на чуждестранните инвестиции. Един от най-важните законодателни актове е Федералният закон „За чуждестранните инвестиции в Руската Федерация“. Този закон дава право на чуждестранни инвеститори да инвестират и получават доходи на територията на Руската Федерация. В Закона за чуждестранните инвестиции в Руската Федерация е предвидена клауза „заварено положение“, съгласно която чуждестранните инвеститори са защитени от неблагоприятни промени на данъчния режим за срок до 7 години. Съществуват и редица други законодателни актове като например Закона за договорите за съвместно производство (Law on PSA), Закона за подземните богатства (Law on Subsoil) и Закона за свободни икономически зони (Law on Free Economic Zones).

Руската федерация активно прилага данъчни стимули за привличане на чуждестранни инвестиции. В различните региони (области) на Русия се прилагат редица инструменти и мерки за привличане на чуждестранни капитали, като предоставяне на концесионни заеми, инвестиционни кредити и данъчни облекчения, предоставяне на гаранции и данъчни ваканции за инвеститорите.

В Русия са създадени следните видове специални икономически зони:

- Промислени: Моглино, Людиново, Липецк, Алабуга, Толиати, Титаниева долина;

- Технологични: Санкт Петербург, Дубна, Зеленоград, Инополис, Томск;
- Туристически: Тюркоазен Катун, Алтайска долина, Байкалска порта, Байкалско пристанище;
- Логистични: Уляновск, Съветско пристанище.

В СИЗ са въведени данъчни, митнически и административни стимули за инвеститорите, както и административно обслужване на принципа „обслужване на едно гише“.

През юни 2011 г. беше създаден Руски фонд за Преки инвестиции (Russian Direct Investment Fund), чиято основна цел е привличане на чуждестранни инвестиции в руски компании.

Една от причините за постигнатите резултати е и макроикономическата стабилност на страната. През последните години ръстът на БВП на Русия е над 4%.

Както е видно, няма универсална система за привличане на чуждестранни инвестиции и всяка страна изгражда своя собствена схема за привличане на инвестиции в зависимост от обстоятелствата, условията, наличието на природни ресурси, манталитета на хората, търсенето и потреблението. Въз основа на анализа на световния опит всяка конкретна държава може да използва едни или други инструменти и начини за привличане и стимулиране на потока от чуждестранни инвестиции.

В Узбекистан чуждестранните инвестиции се привличат чрез предоставяне на данъчни привилегии и освобождаване от мита, създаване на свободни икономически зони, специални правителствени програми за чуждестранните инвеститори, приемане на протекционистични политики за защита на инвеститорите от вносни продукти и предоставяне на държавни гаранции чрез включване на инвестиционни проекти в държавната инвестиционна програма. След 2006 г. включването на инвестиционни проекти в държавната инвестиционна програма остана на втори план, тъй като чуждестранните инвестиционни проекти започнаха да получават финансови стимули. Тези финансови стимули са предимно под формата на дялово участие на правителството на Узбекистан, което е убедителна гаранция за защита интересите на чуждестранните инвеститори.

В резултат на активната инвестиционна политика на правителството на Узбекистан в периода от 1993 до 2014 г. бяха привлечени чуждестранните инвестиции в размер на 56 милиарда щатски долара. През този период общата сума, инвестирана в икономиката на Узбекистан, се оценява на 162 милиарда долара, което означава, че чуждестранните инвестиции представляват 34% от общия обем на инвестициите. Инвестиционната политика на Узбекистан обаче може да се характеризира като

селективна и предпазлива, което се диктува от приоритетите за поддържане на макроикономическа стабилност и устойчивост и високи темпове на развитие в дългосрочен план. Това ни дава основание да смятаме, че би било целесъобразно, като инструмент за привличане на чуждестранни инвестиции в Узбекистан да се използва например финансова подкрепа за преквалификация и развитие на персонала. В Узбекистан съществуват райони с излишък на труда и въпреки че има много специалисти с висше и професионално образование, тяхната професионална квалификация е в традиционните за Узбекистан производства, които понастоящем не се търсят. По този начин отпусканите от правителството средства за финансиране на обучение и квалификация на служителите могат да послужат като стимул за инвеститорите. Това е една добра възможност за висшите учебни заведения на Република България, които могат да участват в обучението и преквалификацията на персонала, като предлагат курсове за преквалификация по примера на САЩ. От друга страна, правителството се интересува от повишаване на квалификацията на служителите и тези инвестиции ще послужат за развитие на кадровия потенциал на Узбекистан. Друга интересна възможност е да се създаде институцията на инвестиционен омбудсман по примера на Южна Корея. Тази институция би спомогнала за намаляване на бюрократичните бариери и подобряване на взаимодействието между инвеститори и държава.

Цитирана и използвана литература

- Decree of the President of the Republic of Uzbekistan of 02.12.2008 No. UP-4059 „*On measures to organize the activities of the free industrial and economic zone „Navoi”*”.
- Foreign Investment in Latin America and the Caribbean (2006). *Active policies for attracting foreign direct investment: international experiences and the situation tin America and the Caribbean*, page 19.
- Investment Code project (2017). Retrieved from https://my.gov.uz/ru/getPublicService/332?item_id=1805&action=view.
- Law of the Republic of Uzbekistan „*On foreign investments*” (1998). Retrieved from: <http://lex.uz/acts/7452>.
- Law of the Republic of Uzbekistan „*On guarantees and measures of protection of rights of foreign investors*”. Retrieved from <http://lex.uz/acts/8522>.
- Бергер, Я. (2004). *Использование иностранных инвестиций в Китае* / Я. Бергер // Инвестиции в России. № 3. с. 9.

- Газета.уз (2018). Retrieved from: <https://www.gazeta.uz/ru/2018/01/12/investments/>
- Гил, Кюн Сук. (2004). *Эволюция политики стимулирования иностранных инвестиций в экономику Южной Кореи после финансового кризиса в 1997 г.* Белорусский журнал международного права и международных отношений. № 1.
- Елизаветин, М. (2004). *Иностранные инвестиции в России: к вопросу о структуре.* // Инвестиции в России. № 12. с. 9.
- Карлусов, В. (2004). Государственная поддержка предпринимательства в условиях вступления Китая в ВТО // Проблемы теории практики управления. № 3. с. 25.
- Катасонов, В. (2016). *США и Большой Китай: борьба на мировом рынке прямых инвестиций*, Русская народная линия.
- Политика Китая в области иностранных инвестиций. (2000). Техноконсалт, М., с. 48.

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXI, КНИГА 3 – 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

Марияна Павлова-Бънова

Фискалната децентрализация в Европа: ефекти върху данъчната автономност на местното самоуправление / 3

Гюлбахор Каримова

Анализ на международния опит в привличането на чуждестранни инвестиции / 17

Хасан Азис

Качество и перспективи за развитие на администрацията във връзка с процеса на децентрализация в Гърция / 31

Силвия Заркова

Регионалните различия в съвременна България: икономически, социални и демографски предизвикателства / 51

Калина Дурова

Кохезионната политика на Европейския съюз и регионалните диспропорции в България / 64

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Пресияна Ненкова

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания
Проф. д-р ик.н. Андрий Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна)
Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Първи зам.-ректор по научно-педагогическа и научна работа, Киевски национален икономически университет „Вадим Гетман” (Украйна)
Доц. д-р Мария Кристина Стефан – Университет „Валахия”, гр. Търговище, Румъния, катедра „Икономикс”
Доц. д-р Анисоара Дуика – Университет „Валахия”, гр. Търговище, Румъния, катедра „Мениджмънт”

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Елка Узунова – координатор и ръководител на екипа
Ст. преп. Даниела Стоилова – превод на английски език
Ст. преп. Румяна Денева – превод на английски език
Ст. преп. Маргарита Михайлова – превод на английски език
Ст. преп. Иванка Борисова – превод на английски език
Ст. преп. Венцислав Диков – стилев редактор на английски език

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъръв” 2
Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
☎ (+359) 889 882 298
Деяна Веселинова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg
© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 0323-9004

Народно стопански архив

Свищов, година LXXI, книга 3 - 2018

Фискалната децентрализация в Европа: ефекти върху данъчната автономност на местното самоуправление

Анализ на международния опит в привличането на чуждестранни инвестиции

Качество и перспективи за развитие на администрацията във връзка с процеса на децентрализация в Гърция

Регионалните различия в съвременна България: икономически, социални и демографски предизвикателства

Кохезионната политика на Европейския съюз и регионалните диспропорции в България

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив“

1. Обем: статии от 12 до 25 страници;

2. Депозиране на материалите: на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg

3. Технически изисквания:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт – Times New Roman 14 pt;
- полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата – долу вдясно;
- текст под линия – размер 10 pt;
- графики и фигури – Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;

- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;

- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;

- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);

- основен текст (изложение);

- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;

- формулите се създават с Equation Editor;

5. Правилата за цитиране под линия: При цитиране да се спазват изискванията на **БДС 17377-96 Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив“ носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет

www.uni-svishtov.bg/NSArhiv